

Premonstráti v Plzni

[Obsah]

In: Jindřich Bečvář (author); Martina Bečvářová (author): Premonstráti v Plzni. I. Historický kontext. (Czech). Praha: Česká technika – nakladatelství ČVUT, 2024. pp. [19]–[22].

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/405429>

Terms of use:

© Bečvář, Jindřich

© Bečvářová, Martina

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

PRE
MON
STRÁ
TI v Plzni

I. HISTORICKÝ KONTEXT

Prof. RNDr. Martina Bečvářová, Ph.D.

Doc. RNDr. Jindřich Bečvář, CSc.

M. Bečvářová, J. Bečvář: Premonstráti v Plzni I. Historický kontext

Dějiny matematiky, svazek 66

Souborná publikace byla podpořena grantem GA ČR

Nedoceněná role plzeňských premonstrátů v matematice a přírodovědě

registrační číslo 21-08835S

Všechna práva vyhrazena. Tato publikace ani žádná její část nesmí být reprodukována nebo šířena v žádné formě, elektronické nebo mechanické, včetně fotokopíí, bez písemného souhlasu vydavatele.

Recenzenti:

doc. RNDr. Antonín Slavík, Ph.D.

RNDr. Irena Sýkorová, Ph.D.

© Martina Bečvářová, Jindřich Bečvář, 2024

ISBN 978-80-01-07201-1

ISBN 978-80-01-07200-4 (soubor)

ISBN 978-80-01-07202-8 (2. sv.)

ISBN 978-80-01-07203-5 (3. sv.)

ISBN 978-80-01-07204-2 (4. sv.)

ISBN 978-80-01-07205-9 (5. sv.)

Premonstráti v Plzni I. – V.

I. Historický kontext

II. Josef Vojtěch Sedláček, loajální vlastenec

III. Josef František Smetana, vlastenec a rebel

IV. Obrazové přílohy

V. Bibliografie, prameny, rejstřík

I. Historický kontext

První svazek monografie *Premonstráti v Plzni* poskytuje široký kulturně historický kontext k následujícím dvěma svazkům. Popisuje téměř zapomenutou a často neprávem přehlíženou roli tepelských premonstrátů a jimi vedených plzeňských škol v rozvoji obecné vzdělanosti v našich zemích v první polovině 19. století. Zdůrazňuje zejména jejich přínos pro výuku matematiky a přírodních věd. Nejprve stručně líčí historii premonstrátského řádu a vývoj premonstrátské kanonie kláštera v Teplé. Poté připomíná hlavní etapy českého národního obrození, přínos jeho nejvýznamnějších aktérů, pozvednutí českého jazyka, zrod nové české literatury, krásné i odborné, a utváření českého národa. Rekapituluje hlavní školské reformy, které probíhaly od poloviny 18. století do poloviny 19. století, a ukazuje, jak zásadním způsobem ovlivnily vzdělanost českého národa. Dalším, zcela zásadním tématem prvního svazku je obsáhlá studie o vzniku, vývoji a proměnách plzeňského gymnázia (1776 až 1922) a Filozofického ústavu (1804 až 1848), která byla sepsána na základě podrobného studia archivních pramenů. Ukazuje všestranné organizační, odborné a pedagogické aktivity tepelských premonstrátů, jejich obdivuhodné úsilí při budování kvalitních škol, jejich překvapivě moderní vztah k výuce matematiky, fyziky, astronomie i ostatních všeobecně vzdělávacích předmětů. Přibližuje genius loci Plzně a kláštera v Teplé a jejich mimořádný význam ve vývoji vzdělávání, vzdělanosti a šíření osvěty v Plzni a jejím okolí.

The first volume of the monograph *Premonstratensians in Pilsen* provides more comprehensive cultural and historical frame of reference for the following two volumes. It describes the almost forgotten and often unfairly overlooked role that the Premonstratensians from the monastery Teplá and the Pilsen schools played in the development of general education in our countries in the first half of the 19th century. Text particularly emphasizes their contribution to the teaching of mathematics and natural sciences. Firstly, this part of the monograph briefly explains the history of the Premonstratensian order and the development of the Premonstratensian monastery in Teplá. Secondly, it recalls the main stages of the Czech national revival, the contribution of its most important actors, the rise of the Czech language, the birth of a new Czech literature, both beautiful and professional, and the formation of the Czech nation. The first volume recapitulates the main school reforms that took place from the middle of the 18th century to the middle of the 19th century, and shows how they profoundly influenced the education of the Czech nation. Another, very fundamental topic of the first volume is a comprehensive study on the origin, development and changes of the Pilsen Gymnasium (i. e. Grammar school, 1776 to 1922) and the Philosophical Institute (1804 to 1848), which was written on the basis of a detailed analysis of archival sources. It demonstrates diverse organizational, professional and pedagogical activities of the Premonstratensians from Teplá, their admirable efforts in building quality schools, their surprisingly modern attitude towards the teaching of mathematics, physics, astronomy and other general education subjects. Moreover, the text depicts the genius loci of Pilsen and the monastery in Teplá. These places were the pillars of the development of education and the spread of enlightenment in Pilsen and its surroundings.

Obsah I. svazku

Řád premonstrátských řeholních kanovníků 23

1. Norbert z Xantenu, založení řádu
2. Premonstráti v Čechách, Strahovský klášter
3. Ostatky svatého Norberta
4. Premonstráti v západních Čechách, Tepelský klášter
5. Knihovna tepelského kláštera
6. Tepelský klášter a jeho řeholní kanovníci

České národní obrození 53

1. Situace v českých zemích v 17. a 18. století
2. Johann Gottfried von Herder
3. České národní obrození
4. První fáze národního obrození
5. Soukromá učená společnost, Královská česká společnost nauk
6. Gelasius Dobner
7. František Martin Pelcl
8. Stanislav Vydra
9. Josef Dobrovský
10. Stolice českého jazyka a literatury
11. Noviny
12. Divadlo
13. Bratři Thámové
14. Antonín Jaroslav Puchmajer a jeho kruh
15. Druhá fáze národního obrození
16. Josef Jungmann
17. Antonín Jaroslav Puchmajer – pokračování

18. Šebestián Hněvkovský
19. Vojtěch Nejedlý
20. Stolice českého jazyka, Jan Nejedlý, Jan Hromádko
21. Stavovské divadlo, Jan Nepomuk Štěpánek
22. Václav Kliment Klicpera
23. Matěj Kopecký
24. Václav Hanka
25. Český pravopis, ortografický boj
26. Rukopis královédvorský a Rukopis zelenohorský
27. Ján Kollár
28. Jan Svatopluk Presl
29. Jan Evangelista Purkyně
30. Muzeum
31. Odborné a vědecké časopisy
32. Věda
33. Třetí fáze národního obrození
34. Josef Jungmann – pokračování
35. František Palacký
36. Matice česká
37. Pavel Josef Šafařík
38. František Ladislav Čelakovský
39. Karel Hynek Mácha
40. Karel Havlíček Borovský
41. Divadlo, Josef Kajetán Tyl
42. Čtvrtá fáze národního obrození
43. Karel Havlíček Borovský – pokračování
44. František Palacký – pokračování
45. Karel Jaromír Erben
46. Radikálové Karel Sabina a Josef Václav Frič

47. Božena Němcová
48. České divadlo
49. Závěr
50. Obraz národního obrození v literatuře

Vývoj gymnázií a filozofických ústavů v našich zemích 143

1. Latinské školy v 15. století – předobraz gymnázií
2. Rozkvět latinských škol v 16. století – pestrost a kvalita
3. Vývoj gymnázií v 17. století – stagnace
4. Gymnázia v 18. století – pokusy o reformu, postátnění a laicizaci
5. Gymnázia do roku 1848 – série reforem aneb od zdi ke zdi
6. Exnerova-Bonitzova reforma – stabilizace gymnázií
7. Šedesátá léta 19. století – reforma, která vydržela čtyřicet let

Plzeňské gymnázium a Filozofický ústav 193

1. Plzeň, vzdělávání, zrod pětiletého gymnázia
2. Rušení klášterů
3. Umístění gymnázia a jeho převzetí premonstráty
4. Opat Trautmannsdorf a jeho úloha při převzetí gymnázia
5. Výuka na gymnáziu
6. Knihovny a knihy
7. Gymnázium a hlavní škola na konci 18. století
8. Vznik Filozofického ústavu
9. Nová budova
10. Plzeň na počátku 19. století
11. Gymnázium a Filozofický ústav na počátku 19. století
12. Gymnázium a Filozofický ústav ve 20. letech 19. století
13. Knihovna
14. Sbírký, učební pomůcky

15. Studenti na Filozofickém ústavu a na gymnáziu
16. Plzeň ve třicátých a čtyřicátých letech 19. století
17. Gymnázium a Filozofický ústav ve 30. a 40. letech
18. Plzeň v padesátých letech 19. století
19. Gymnázium v padesátých letech 19. století
20. Plzeň v šedesátých a sedmdesátých letech 19. století
21. Gymnázium v šedesátých a sedmdesátých letech 19. století
22. Plzeň v poslední čtvrtině 19. století a na počátku 20. století
23. Gymnázium v poslední čtvrtině 19. století
24. Zánik gymnázia v první třetině 20. století
25. Budova po zániku školy
26. Tepelští opati a jejich vztah ke školám v Plzni
27. Prefekt Josef Stanislav Zauper
28. Další premonstrátské profesory
29. Známí absolventi premonstrátských škol v Plzni
30. Závěr
31. Statistika